

قوانین
موافقتنامه‌های همکاری حقوقی و قضائی
میان جمهوری اسلامی ایران و دیگر دولت‌ها

زیر نظر:
دکتر محمد جواد شریعت باقری

انتشارات دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری

آبان ۱۳۹۴

عنوان قرارداد: ایران. قوانین و احکام
 عنوان و نام پدیدآور: قوانین موافقتنامه‌های همکاری حقوقی و قضائی میان جمهوری اسلامی ایران و دیگر
 دولت‌ها / محمدجواد شریعت باقری؛ ویراستار علی اصغر بصیری جم.
 مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری، ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری: ۵۲۵ ص
 شابک: ۹۷۸-۶۰-۹۳۳۶۲-۸-۹
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت: عنوان دیگر: متن قوانین موافقتنامه‌های همکاری‌های حقوقی قضائی.
 عنوان اثر: متن قوانین موافقتنامه‌های همکاری‌های حقوقی قضائی.
 موضوع: ا- روابط خارجی - قوانین و مقررات
 موضوع: ایران - روابط خارجی - پیمان‌نامه‌ها
 شناسه افزوده: شریعت باقری، محمدجواد، گردآورنده
 شناسه افزوده: دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری
 رده بندی کنگره: KM H۴۰۷/۱۳۹۴
 رده بندی دیویی: ۶۲/۵۰۴۱۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۰۹۱۲

عنوان کتاب: قوانین موافقتنامه‌های همکاری حقوقی و قضائی میان جمهوری اسلامی ایران و دیگر

دولت‌ها

ناشر: دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری

طراح جلد: مجید طوبایی

ویراستار: علی اصغر بصیری جم

صفحه‌آرا: زهرا طالمی

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۴

قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۳۰/۰۰۰ ریال

تلفن: ۰۲۱-۶۶۷۶۲۵۷۳

معاونت پژوهشی و فناوری

<http://www.ujsas.ac.ir>

Email: pajoooheshi@ujsas.ac.ir

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

فهرست کتاب

..... مقدمه ۷

۱- آذربایجان

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان..... ۱۱
۲. قانون موافقتنامه انتقال محکومین به حبس میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان..... ۱۷
۳. قانون معضدات قضائی میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان..... ۲۵

۲- آفریقای جنوبی

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آفریقای جنوبی..... ۳۷
۲. قانون موافقتنامه معاضدات قضائی در امور کیفری میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آفریقای جنوبی..... ۵۱

۳- ارمنستان

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان..... ۶۵
۲. قانون موافقتنامه همکاری حقوقی در امور مدنی و قضائی میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ارمنستان..... ۷۳

۴- ازبکستان

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ازبکستان..... ۸۵

۵- افغانستان

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی افغانستان..... ۹۳
۲. قانون موافقتنامه انتقال محکومان به حبس میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی افغانستان..... ۱۰۱
۳. قانون موافقتنامه همکاری قضائی میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی افغانستان..... ۱۰۹

۶- الجزایر

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری دموکراتیک مردمی الجزایر..... ۱۲۱
۲. قانون موافقتنامه معاضدات قضائی در امور کیفری میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک مردمی الجزایر..... ۱۲۹
۳. قانون موافقتنامه همکاری قضائی در امور مدنی و تجاری میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک خلق الجزایر..... ۱۳۵

۷- امارات متحده عربی

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان جمهوری اسلامی ایران و امارات متحده عربی ۱۴۳
۲. قانون موافقتنامه معاضدت حقوقی دو جانبه در موضوعات کیفری میان جمهوری اسلامی ایران و امارات متحده عربی ۱۵۳
۳. قانون موافقتنامه معاضدت حقوقی و قضائی در موضوعات مدنی و تجاری میان جمهوری اسلامی ایران و امارات متحده عربی ۱۶۵

۸- اوکراین

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمان میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت اوکراین ۱۷۵
۲. قانون موافقتنامه انتقال محکومان میان جمهوری اسلامی ایران و اوکراین ۱۸۳
۳. قانون موافقتنامه روابط حقوقی و معاضدت قضائی در امور مدنی و کیفری میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت اوکراین ۱۹۱

۹- بلاروس

۱. قانون موافقتنامه اسیرداد مجرمین میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بلاروس ۲۰۱
۲. قانون موافقتنامه معاضدت حقوقی و قضائی در امور مدنی و کیفری میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بلاروس ۲۱۱

۱۰- بوسنی و هرزگوین

۱. قانون موافقتنامه معاضدت حقوقی در امور مدنی و کیفری میان جمهوری اسلامی ایران و بوسنی و هرزگوین ۲۲۵

۱۱- پاکستان

۱. قانون راجع به عهدنامه استرداد مجرمین میان دولت [] و دولت پاکستان ۲۴۱

۱۲- تاجیکستان

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تاجیکستان ۲۴۷

۱۳- تایلند

۱. قانون معاهده انتقال محکومین میان جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی تایلند در مورد به جس و همکاری در زمینه اجرای احکام کیفری ۲۵۵

۱۴- ترکمنستان

۱. قانون موافقتنامه معاضدت قضائی متقابل در امور کیفری میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان ۲۶۳

۱۵- ترکیه

قانون موافقتنامه همکاری حقوقی در امور مدنی و کیفری میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ترکیه..... ۲۸۵

۱۶- تونس

قانون موافقتنامه معاضدت قضائی در زمینه امور حقوقی و تجاری میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تونس..... ۳۱۱

۱۷- روسیه

قانون موقتاً میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه جهت معاضدت در پرونده‌های مدنی جزایی..... ۳۲۳

۱۸- سوریه

قانون موافقتنامه همکاری قضائی میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی سوریه..... ۳۴۷

۱۹- عراق

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق..... ۳۷۵
۲. قانون موافقتنامه انتقال محکومین میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق..... ۳۸۳
۳. قانون موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور کیفری میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق..... ۳۸۹
۴. قانون موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور مدنی و احوال منسب به ایران در میان جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق..... ۳۹۷

۲۰- فرانسه

قانون استرداد مجرمین میان دولت [...] و دولت فرانسه..... ۴۰۹

۲۱- قرقیزستان

۱. قانون موافقتنامه معاضدت حقوقی در امور مدنی و جزائی میان جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قرقیزستان..... ۴۱۷
۲. قانون موافقتنامه استرداد مجرمان میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قرقیزستان..... ۴۳۳

۲۲- قزاقستان

قانون موافقتنامه معاضدت قضائی در موضوعات مدنی و جزائی میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قزاقستان..... ۴۳۹

۲۳- قطر

۱. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت قطر ۴۵۵
۲. قانون موافقتنامه انتقال محکومین به حبس میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت قطر ۴۶۳

۲۴- کویت

- قانون موافقتنامه همکاری‌های حقوقی و قضائی در امور مدنی، تجاری، احوال شخصیه و جزائی میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت کویت ۴۷۱

۲۵- هند

۱. قانون موافقتنامه انتقال محکومین به حبس میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری هند ۴۹۱
۲. قانون موافقتنامه د. ضدت حقوقی دو جانبه در امور کیفری میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری هند ۴۹۹
۳. قانون موافقتنامه استرداد مجرمین میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری هند ۵۱۱

مقدمه

از سال ۱۳۳۹ تاکنون ۴۵ موافقت‌نامه همکاری حقوقی و قضایی بین‌المللی بین ایران و دولت‌های دیگر به امضا و تصویب رسیده است. دلیل انعقاد این موافقت‌نامه‌ها نیاز دادگاه‌های داخلی کشور را به یکدیگر است؛ هنگامی که کسی در قلمرو ایران مرتکب جرم می‌شود و به خارج می‌گریزد، دادگاهی که در ایران قرار است به جرم وی رسیدگی کند نیازمند همکاری دولت و دادگاه خارجی است یا بالعکس هنگامی که کسی در خارج از ایران مرتکب جرمی شود و به ایران بگریزد دادگاه خارجی نیازمند همکاری دادگاه ایران است.

دستگیری متهم، انجام تحقیقات محلی، معاینه محل، استرداد و ده‌ها اقدام دیگر نیازمند آن است که قاضی قانون لازم برای انجام آن‌ها را داشته باشد. این قانون، توافق‌نامه بین دولت او و دولت خارجی است که به تصویب مجلس می‌رسد و لازم‌الاجرا می‌شود.

اما نیاز دادگاه‌ها به یکدیگر فقط به جرائم کیفری محدود نیست، در حوزه حقوق خصوصی نیز دادگاه‌ها به یاری و مساعدت یکدیگر نیاز دارند. در مورد ازدواج، طلاق، ارث، وصیت، قراردادهای دیگر امور حقوقی و قضایی دادگاه‌ها نیازمند همکاری با یکدیگر هستند.

از میان ۴۵ موافقت‌نامه مصوب و لازم‌الاجرا بین ایران و دیگر دولت‌ها، شمار قابل توجهی مربوط به سال‌های اخیرند. در واقع، فقط دو موافقت‌نامه مربوط به همکاری‌های قبل از انقلاب اسلامی است و پس از آن نیز عمدتاً از سال ۱۳۷۸ به این سو مرتباً موافقت‌نامه‌هایی امضا و تصویب شده است.

دلایل مختلفی موجب روند فزاینده انعقاد این موافقت‌نامه‌هاست؛ از جمله اینکه زمان هرچه به جلوتر می‌رود سفرها و ارتباطات و مراودات بین‌المللی بیشتر می‌شوند و این پدیده زمینه ایجاد مسائل و موضوعات مختلف حقوقی و قضایی بین‌المللی جدیدی را فراهم می‌کند. هم‌شمار جرایمی که به بیش از یک کشور ارتباط می‌یابد فزونی می‌یابد و هم ازدواج‌ها، طلاق‌ها، قراردادهای و معاملات بین‌المللی بیشتر می‌شوند و بنابراین دادگاه‌ها به یاری یکدیگر نیازمندتر می‌شوند.

فراوانی این موضوعات به ویژه در میان کشورهای همسایه و کشورهایی که اتباع آن‌ها مراودات زیادی با یکدیگر دارند البته بیشتر است و به همین دلیل است که ملاحظه می‌شود موافقت‌نامه‌های سال‌های اخیر غالباً بین ایران و کشورهای همسایه و دولت‌های منطقه قفقاز منعقد شده‌اند.

گاه نیز نزدیکی روابط سیاسی از موجبات انعقاد موافقت‌نامه می‌شود؛ هر چند ممکن است مسائل چندانی در محاکم دو کشور مطرح نباشد. نمونه آن انعقاد موافقت‌نامه با بلاروس است و یا برعکس، گاه نیز دوری روابط و یا اختلاف بر سر مقررات حقوقی و قضایی موجب شده که با وجود نیاز به موافقت‌نامه، تفاهمی در این راه حاصل نشود که نمونه آن دولت‌های اروپایی مانند آلمان، اتریش، فرانسه و ایتالیا هستند.

موافقت‌نامه‌های همکاری حقوقی و قضایی بین المللی از جمله معاهدات بین المللی هستند که نیاز به تصویب مجلس قانونگذاری دارند، زیرا موضوعات آن‌ها حقوق اساسی و قضایی اتباع داخلی و خارجی است و دادگاه‌هایی می‌توانند بدون وجود قانون، کسی را دستگیر کنند و به دولت خارجی مسترد کنند و یا زندانی به قلمرو دولت متبوع منتقل کنند تا محکومیت زندان خود را در آن جا تحمل کند. همان‌گونه که کنوانسیون وین مربوط به حقوق معاهدات مقرر داشته، معاهده بودن یک توافق به محتوای آن مربوط است و نه شکل و نام آن. به همین دلیل عنوان کتاب نیز می‌توانست «معاهدات دو- و یا چند جانبه همکاری قضایی میان جمهوری اسلامی ایران و دیگر دولت‌ها» باشد.

موافقت‌نامه‌های امضا شده بین جمهوری اسلامی ایران و دیگر دولت‌ها به سه گروه تقسیم می‌شوند: ۱- موافقت‌نامه‌هایی که مربوط به امور کیفری هستند؛ شامل موافقت‌نامه‌های استرداد مجرمان، انتقال محکومان به حبس و معاضدت‌های قضایی در امور کیفری. ۲- موافقت‌هایی که مربوط به امور حقوقی هستند؛ مانند همکاری‌های حقوقی و قضایی در امور مدنی، تجاری و احوال شخصیه و ۳- موافقت‌نامه‌هایی که به هر دو حوزه کیفری و حقوقی پرداخته‌اند.

در مجموعه حاضر، موافقت‌نامه‌ها بر پایه دولت‌های طرف قرارداد تنظیم شده‌اند تا آسان‌تر بتوان فهمید که با چه دولتی چه قراردادی منعقد شده است. امید است که این مجموعه که

مورد نیاز دادگاهها و مراجع رسیدگی کننده و همچنین وکلا و پژوهشگران و کارشناسان حقوقی است مقبول طبع و نظر ایشان باشد.

لازم است تا از همکاران محترم اداره کل امور بین الملل قوه قضائیه به ویژه جناب آقای ساعدی که در گردآوری این مجموعه مساعدت نمودند تشکر و قدردانی کنم. همچنین از زحمات جناب آقای بصیری جم که در تنظیم مطالب و نمایه ها زحماتی متحمل شدند سپاسگزارم.

محمدجواد شریعت باقری

آبان ۱۳۹۴